

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

ZAKLJUČNA NALOGA
ETIKA V RAČUNOVODSTVU

Ljubljana, september 2016

ATEDHE HOXHA

IZJAVA O AVTORSTVU

Podpisani Atedhe Hoxha, študent Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, avtor predloženega dela z naslovom Etika v računovodstvu, pripravljenega v sodelovanju s svetovalko Sonjo Slander.

IZJAVLJAM,

1. da sem predloženo delo pripravil samostojno;
2. da je tiskana oblika predloženega dela istovetna njegovi elektronski obliki;
3. da je besedilo predloženega dela jezikovno korektno in tehnično pripravljeno v skladu z Navodili za izdelavo zaključnih nalog Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, kar pomeni, da sem poskrbel, da so dela in mnenja drugih avtorjev oziroma avtoric, ki jih uporabljam oziroma navajam v besedilu, citirana oziroma povzeta v skladu z Navodili za izdelavo zaključnih nalog Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani;
4. da se zavedam, da je plagiatorstvo – predstavljanje tujih del (v pisni ali grafični obliki) kot mojih lastnih – kaznivo po Kazenskem zakoniku Republike Slovenije;
5. da se zavedam posledic, ki bi jih na osnovi predloženega dela dokazano plagiatorstvo lahko predstavljalo za moj status na Ekonomski fakulteti Univerze v Ljubljani v skladu z relevantnim pravilnikom;
6. da sem pridobil vsa potrebna dovoljenja za uporabo podatkov in avtorskih del v predloženem delu in jih v njem jasno označil;
7. da sem pri pripravi predloženega dela ravnal v skladu z etičnimi načeli in, kjer je to potrebno, za raziskavo pridobil soglasje etične komisije;
8. da soglašam, da se elektronska oblika predloženega dela uporabi za preverjanje podobnosti vsebine z drugimi deli s programsko opremo za preverjanje podobnosti vsebine, ki je povezana s študijskim informacijskim sistemom članice;
9. da na Univerzo v Ljubljani neodplačno, neizključno, prostorsko in časovno neomejeno prenašam pravico shranitve predloženega dela v elektronski obliki, pravico reproduciranja ter pravico dajanja predloženega dela na voljo javnosti na svetovnem spletu preko Repozitorija Univerze v Ljubljani;
10. da hkrati z objavo predloženega dela dovoljujem objavo svojih osebnih podatkov, ki so navedeni v njem in v tej izjavi.

Ljubljana, september 2016

Podpis:

KAZALO

UVOD.....	1
1 OPREDELITEV RAČUNOVODSTVA	2
1.1 Kratka zgodovina in razvoj.....	2
1.2 Funkcije računovodstva	3
1.2.1 Knjigovodstvo.....	4
1.2.2 Računovodsko predračunavanje	5
1.2.3 Računovodsko nadziranje	6
1.2.4 Računovodsko analiziranje	8
1.3 Vrste računovodstva	9
1.3.1 Finančno računovodstvo	9
1.3.2 Stroškovno računovodstvo	10
1.3.3 Poslovodno ali upravljalno računovodstvo	10
1.3.4 Zbirno ali sintetično računovodstvo.....	10
1.3.5 Razčlenjevalno ali analitično računovodstvo.....	11
2 ETIKA V RAČUNOVODSTVI	11
2.1 Kodeks računovodskih načel	13
2.2 Kodeks poklicne etike računovodje.....	14
2.3 Kodeks etike za računovodske strokovnjake.....	15
2.4 Neetični pritiski in etične dileme v računovodstvu	16
3 SPREJEMANJE ETIČNIH ODLOČITEV V RAČUNOVODSTVU	18
4 SKLEP	19
LITERATURA IN VIRI.....	21
PRILOGA.....	1

KAZALO SLIK

<i>Slika 1: Povezanost različnih vrst etike</i>	12
<i>Slika 2: Trikotnik prevar</i>	17

KAZALO TABELE

<i>Tabela 1: Primer bilance stanja po računovodskih standardih</i>	8
--	---

UVOD

Računovodstvo se je razvijalo skupaj z družbo in civilizacijo. Vezano je na potrebe družbe. Z njenim razvojem so se spreminjale tudi njene potrebe. V začetku nastajanja računovodstva je bilo to v obliki evidence menjave blaga. Z razvojem družbe pa se je razvijalo tudi gospodarstvo, ki pa je prinašalo nove potrebe po razširitvi področja računovodenja. Z razvojem trgovine je nastalo tudi dvostavno računovodstvo kot ga poznamo danes. Industrijska revolucija je prinesla nove potrebe in računovodstvo se je začelo hitro razvijati. Danes je računovodstvo ključnega pomena za uspešnost podjetja. Naloge računovodstva so bistveno bolj obširne in kompleksne kot so bile v samem začetku razvoja.

Namen zaključne naloge je opredeliti in predstaviti računovodstvo. V prvem delu je predstavljena kratka zgodovina računovodstva, kako se je le to razvijalo in zakaj. Sledijo funkcije računovodstva. Danes računovodstvo opravlja mnogo pomembnih funkcij, za namene zaključne naloge so obravnavane glavne štiri funkcije: knjigovodstvo, računovodsko predračunavanje, nadziranje in računovodsko analiziranje. Sledi predstavitev vrst računovodstva in sicer finančno in stroškovno računovodstvo, poslovodno ali upravljalno računovodstvo, zbirno ali sinterično in razčlenjevalno ali analitično računovodstvo.

Drugo poglavje zajema etiko v računovodstvu, ki prav tako pridobiva na pomenu kot sama stroka računovodstvo. Etika je ključnega pomena za kvaliteto pri nastajanju računovodski poročil. Prav tako pa je pomembna pri delovanju različnih računovodskih strokovnjakov, ker vpliva na razvoj in ugled stroke. Da bi računovodski strokovnjaki lažje uspešno opravljali svoje delo v skladu z etičnimi načeli so se razvili različni kodeksi. V zaključni nalogi so obravnavani: kodeks računovodskih načel, kodeks poklicne etike računovodje in kodeks etike za računovodske strokovnjake. Predstavljeni so tudi neetični pritiski, katerim se želijo strokovnjaki za računovodenje izogniti. Izkazalo se je, da se vsak računovodski strokovnjak slej ali prej sreča z takšnimi in drugačnimi neetičnimi pritiski ne glede na to ali je zaposlen v velike podjetju in dela na oddelku za računovodenja ali pa v računovodskem servisu.

Drugi del zaključne naloge je empiričen in je namenjen raziskavi etičnih dilem v računovodstvu. S pomočjo intervjuja smo ugotavljali kakšna je situacija na področju računovodstva v povezavi z etiko. Intervju je nastal v sodelovanju z Marijo Trtnik, dolgoletno uspešno podjetnico s področja računovodenja.

V zaključni nalogi so bile uporabljene naslednje metode:

- ❖ deskripcije in kompilacije (za pripravo teoretičnega področja smo obravnavali različno primerno literaturo),

- ❖ intervju (priprava empiričnega dela in s pomočjo pridobljenih informacij smo zasnovali zaključke in predstavili ugotovitve v sklepu zaključne naloge).

1 OPREDELITEV RAČUNOVODSTVA

Računovodstvo je dejavnost, ki spremlja in proučuje vrednostno izražene pojave, ki so vezani na poslovanje podjetje. Lahko je del podjetja kot podsistem ali pa ga izvaja za to namenjeno podjetje kot zunanji sodelavec podjetja. Naloga računovodstva je oblikovanje in posredovanje računovodskih informacij. Privatni sektor je urejen z Zakonom o gospodarskih družbah in **Slovenskimi računovodskimi standardi**¹. Računovodstvo v javnem sektorju pa se ravna po Zakonu o računovodstvu in Slovenskih računovodskih standardih (Baza podatkov – računovodstvo, 2016).

1.1 Kratka zgodovina in razvoj

Računovodstvo se je razvijalo skupaj z družbo in civilizacijo. Začetki segajo v čas Babilono in sicer 3600 let pred našim štetjem. Iz takratnega obdobja so najdeni zapisi o različnih dogodkih in dobrinah, ki so bili predmet menjav med prebivalci, državo in svetišči. Zelo podobni so tudi zapisi iz obdobja starih Grkov, Rimljanov in Egipčanov. Takratno računovodstvo je bilo bistveno drugačno od današnjega, gre za osnovne zapise oz. evidence, danes je računovodstvo bistveno bolj kompleksno. Takratna oblika računovodstva je bila v bistvu osnova za razvoj knjigovodstva (Igličar, 2011, str. 16).

Do križarskih vojen ni bilo bistvenega razvoja v računovodstvu. Pomembna prelomnica pa se je zgodila v Italiji, kjer je bila pismenost dokaj razširjena. Italija je trgovala z Bližnjim Vzhodom kar je prineslo uporabo arabskih številok za štetje, seštevanje in odštevanje. Kot posledica tega trgovanja se je razvil tudi mednarodni bančni sistem, ki je omogočal kreditiranje strank ter za to pobiral obresti (Bukovnik & Mlinarič, 2009, str. 5).

V 12. in 13. stoletju se pojavi **dvostavno knjigovodstvo**, ki so ga izumili italijanski trgovci. Dvostavno knjigovodstvo poznamo še danes. V takratni trgovini se je tveganje začelo povečevati, ker se je trgovina močno razcvetela. Nastajala so partnerstva med posameznimi trgovci, kar je pripeljalo do potrebe po izračunu in delitvi dobička ali izgube.

Temeljni kamen za dvostavno knjigovodstvo je postavil **Luca Pacioli**, frančiškanski menih iz Benetk. Leta 1494 je izdal knjigo z naslovom Zbirka aritmetike, geometrije, proporcev in proporcionalnosti. V knjigi je bilo 36 kratkih poglavij namenjenih knjigovodstvu in v njih je bil opisan način dvostavnega knjigovodstva, ki se je takrat uporabljalo pri beneških trgovcih (Bukovnik & Mlinarič, 2009, str. 5-6). Knjiga je bila podlaga za razvoj modernega računovodstva kot ga poznamo danes.

¹ Slovenski računovodski standardi (SRS) so pravila obnašanja na podlagi katerih more delovati računovodja.

Naslednji velik korak pri razvoju računovodstva se je zgodil v času industrijske revolucije v Evropi v 18. in 19. stoletju. Močne spremembe so se zgodile v takratni družbi in ročno proizvodnjo je nadomestila strojna. Pojavila se je težava pri zavarovanju in akumuliranju kapitala. Takrat je postalo računovodstvo (takratno knjigovodstvo) podlaga tudi za upravljanje podjetja in ne samo za zagotavljanje čim boljših naložb kapitala. Tako se je razvilo **stroškovno knjigovodstvo** (Igličar, 2011, str. 16).

20. stoletje prinese nove spremembe in računovodstvo dobi nove naloge. Do tega obdobja je bila naloga računovodstva dajanje informacij o kupljenem in prodanem blagu, količini dolgov in premoženju podjetja. Od tega obdobja naprej pa se je začelo od računovodstva zahtevati informacije o doseženi in pričakovani gospodarnosti poslovanja, kar je prineslo razvoj **računovodskega predračunavanja** in pa pojavila se je potreba po analiziranju računovodskih informacij, kar je pripeljalo do razvoja **računovodskega analiziranja**. Ločili so se upravljani procesi na poslovodsko upravljanje in lastniško poslovanje. Država je imela vedno večjo vlogo pri poslovanju podjetij in pojavili so se različni načini financiranja, ki pa so ustvarili potrebo po natančnih in zanesljivih računovodskih informacijah. Kot posledica novih sprememb so se razvile različne vrste **računovodskega nadziranja** (Igličar, 2011, str. 16-17).

Več o funkcijah računovodstva, ki so knjigovodstvo, računovodsko predračunavanje, računovodsko nadziranje in računovodsko analiziranje, pa smo predstavili v naslednjih poglavjih.

1.2 Funkcije računovodstva

Računovodstvo je organizirano z namenom zagotavljanja učinkovitega in nemotenega procesa računovodenja predvsem zaradi (Bergant, 2010, str. 165):

- ❖ zanesljivega zbiranja, urejanja in obdelovanja računovodskih podatkov;
- ❖ sprotnega in natančnega evidentiranja vseh poslovnih dogodkov na podlagi verodostojne dokumentacije;
- ❖ učinkovitega sodelovanja in podpore v procesu načrtovanja poslovanja podjetja;
- ❖ zagotavljanja zanesljivih baz podatkov;
- ❖ oblikovanja rednih in občasnih poročil za potrebe zunanjih in notranjih uporabnikov;
- ❖ zagotavljanja učinkovitega sistema računovodskega nadziranja in zaradi
- ❖ omogočanja ugotavljanja odgovornosti za delovanje na vseh pomembnih točkah poslovnega procesa.

Računovodstvo je ključni del informacijskega sistema podjetja. Je dejavnost vrednotenja, ki poteka v denarni merski enoti, spremljanja, proučevanja in prikazovanja poslovanja podjetja. Posledica računovodske dejavnosti, v podjetju, so kvantitativne informacije, ki se izražajo vrednostno. Osnovni cilj je priprava računovodskih izkazov in poročil ter njihova interpretacija. Med glavne naloge računovodstva se uvrščajo (Lončar, 2009, str. 10):

- ❖ **spremljanje poslovanja** (knjigovodstvo in računovodsko načrtovanje) in
- ❖ **proučevanje poslovanja** (računovodsko nadziranje in analiziranje).

1.2.1 Knjigovodstvo

Knjigovodstvo je zgodovinsko gledano najstarejša funkcija računovodstva. Knjigovodstvo je tako temelj za izvajanje ostalih funkcij in je z njimi tesno povezan (Milost, 2009, str. 12). Knjigovodstvo je namenjeno spremljanju preteklega poslovanja podjetja. Obravnava podatke o vseh gospodarskih kategorijah, ki se lahko izrazijo vrednostno. Knjigovodstvo sistematično zbira, ureja, obdeluje in shranjuje podatke in informacije o sredstvih, obveznostih do virov sredstev, prihodkih, stroških, odhodkih, posredno tudi o prejemkih in izdatkih (Igličar, 2011, str. 42).

Knjigovodski proces je moč razdeliti na naslednje štiri stopnje (Lončar, 2009, str. 11):

- ❖ poslovni dogodek,
- ❖ knjigovodska listina,
- ❖ poslovne knjige,
- ❖ poročila.

Poslovni dogodek je vsako poslovno dogajanje, ki vpliva na spremembo ekonomskih kategorij, ki jih knjigovodstvo obravnava. Gre za spremembe, ki povzročajo spremembo sredstev, obveznosti do virov sredstev, stroškov, odhodkov in prihodkov (Lončar, 2009, str. 11).

Kot primer poslovnega dogodka navaja Igličar (2011, str. 43) podpis prodajne pogodbe. Sam podpis ni poslovni dogodek, ki ga knjigovodstvo obravnava ampak posledice podpisa prodajne pogodbe. Pod poslovni dogodek v knjigovodskem pomeni je kosilo ob podpisu pogodbe, ki je povzročilo stroške, prodaja proizvodov po pogodbi, ki je ustvarila prihodke, terjatev do kupcev, zmanjšanje zalog proizvodov ipd.

Knjigovodstvo spremlja celotno poslovanje podjetja in ne samo njegovo delo. Podatki so zajeti iz pravilno sestavljenih in podpisanih knjigovodskih listin, ki služijo tudi kot pravno dokazno sredstvo. Podatki so urejeni po času in po vsebini (Bukovnik & Mlinarič, 2009, str. 14). Knjigovodska listina je v pisni obliki zabeležen poslovni dogodek in je podlaga za kontroliranje in njihovo knjiženje (Lončar, 2009, str. 11).

Knjigovodska listina je v bistvu dokaz, da se je nek poslovni dogodek dejansko zgodil. Če listina za poslovni dogodek ne obstaja se ta ni zgodil. Knjigovodska listina se pripravi ob nastanku poslovnega dogodka in se lahko naknadno popravi le ob podpisu oseba, ki je pooblaščen za takšno dejanje. Vsebina, oblika, odgovorne osebe in časovno kroženje knjigovodskih listin je določeno v pravilniku o računovodstvu v posameznem podjetju (Igličar, 2011, str. 44-45).

Pod poslovne knjige štejemo glavno knjigo in dnevnik glavne knjige. Uporabljajo se tudi pomožne knjige, kot so analitične evidence, blagajniški dnevnik, register opredmetenih osnovnih sredstev ipd. (Bukovnik & Mlinarič, 2009, str. 14).

Glavna knjiga, pravijo ji tudi kontna knjiga, je temelja kontna knjiga v kateri so dogodki urejeni po vsebinski sistematiki. V njeni so sicer navedeni tudi časovni in vrednostni podatki o posameznem poslovnem dogodku vendar so drugotnega pomena. Pri dnevniku glavne knjige pa imajo prednost časovni podatki (Igličar, 2011, str. 46-47).

1.2.2 Računovodsko predračunavanje

Računovodsko predračunavanje je, za razliko od knjigovodstva, usmerjeno v prihodnost. Rezultat dela računovodskega predračunavanja so računovodski predračuni. Gre za sistematizirano, formalno poročilo, ki vsebuje kvantitativno izražene informacije (Bukovnik & Mlinarič, 2009, str. 14).

Računovodski predračuni se uporabljajo kot podlaga za poslovodsko odločanje in usklajevanje poslovanja podjetja. Računovodsko predračunavanje ima izključno informacijsko vlogo pri obravnavanju podatkov o prihodnosti, poslovodskem načrtovanju in odločanju o prihodnjem delovanju podjetja. Računovodsko predračunavanje je namenjeno (Igličar, 2011, str. 498):

- ❖ zagotavljanju formalnih in kvantitativnih načrtov podjetja, ki so namenjeni poslovodnemu podsistemu in
- ❖ razkrivanju novih podatkov o prihodnosti delovanja podjetja, kar vpliva na zmanjševanje tveganja poslovanja podjetja.

Dolžina časovnega obdobja, ki ga obravnava računovodsko predračunavanje, je različna. Odvisna je od potreb poslovodstva po informacijah in od predmeta predračunavanja.

Predračuni so lahko pripravljene za podjetje, kot celoto ali pa tudi samo za posamezni del poslovanja ali celo posamezno ekonomsko kategorijo. Najpogosteje se, za odločanje o aktivnostih kot so proizvodnja izdelkov, nabava materiala, razporeditev delavcev ipd., pripravljajo informacije za trimesečno časovno obdobje. Predračuni, ki obravnavajo preskrbo in plasma denarna sredstva pa se pripravljajo za krajše obdobje (Bukovnik & Mlinarič, 2009, str. 15).

1.2.3 Računovodsko nadziranje

Računovodsko nadziranje pomeni presojo pravilnosti in odpravljanje nepravilnosti pri računovodskih podatkih v knjigovodstvu. Namen računovodskega nadziranja je doseganje računovodskih ciljev med katere uvrščamo tudi upoštevanje računovodskih usmeritev in postopkov, varovanje razpoložljivih sredstev in pripravo zanesljivih računovodskih poročil (sasa.si, b.l.).

Poznamo dve vrsti računovodskega nadziranja in sicer (Bukovnik & Mlinarič, 2009, str. 15):

- ❖ **kontroliranje** (gre za sprotno presojanje pravilnosti, ki jo pristojni v podjetju opravljajo dnevno. Med kontroliranje se uvršča kontrola prejetih računov, blagajniško poslovanje ipd. Naloga kontroliranja je ugotavljanje pravilnosti stanja. Je neposredna oblika računovodskega nadzora.) in
- ❖ **revidiranje** (posredna oblika računovodskega nadzora. Revidiranje se opravi po nastanku sprememb in stanja gospodarskih kategorij. Glede na to, kdo je tisti, ki vrši takšen nadzor ločimo notranjo in zunanjo revizijo).

Področje revidiranja je predpisano z določenimi pravnimi normami. Med najpomembnejše se uvršča **Zakon o revidiranju** (v nadaljevanju ZRev-2), Temeljna revizijska načela, Standardi revidiranja, Navodila revizijskega sveta Inštituta, Mednarodni standardi revidiranja ipd. (Bukovnik & Mlinarič, 2009, str. 15-16). Revidiranje je opredeljeno tudi v **Zakonu o gospodarskih družbah** (ZGD-1NPB14) v 57. členu, ki pravi, da mora biti revidiranje opravljeno v skladu z zakonom in predpisi, prav tako opredeljuje kaj mora vsebovati revizorjevo² poročilo v pisni obliki. Opredeljena je odgovornost revizorja in njegove naloge. V ZRev-2 pa je opredeljeno in predpisano prav vse kar je povezano z izvajanjem revidiranja.

Kot smo že omenili poznamo notranjo in zunanjo revizijo. Namen notranje revizije je strokovna presoja ukrepov za varstvo sredstev in gospodarjenja s sredstvi ter poslovnim izidom. Pri notranji reviziji se iščejo napake pri poslovanju, ki so vidne pri delu, sredstvih

² Revizor je pooblaščenec, ki se ukvarja s preverjanjem računovodskih izkazov stanja in gibanjem finančnih tokov za poslovno leto (Zavod RS za zaposlovanje, b.l.).

in poslovnem izidu. Na podlagi notranje revizije se oblikujejo tudi predlogi za odstranitev napak. Notranja revizija se izvaja s strani podsistema za te namene, znotraj podjetja. Njihova glavna naloga je zagotoviti pravilnost podatkov in informacij, njihovo zanesljivost in popolnost. Notranji nadzor se vrši v skladu z Standardi notranjega revidiranja iz leta 2003, ter v skladu z veljavno zakonodajo (Lavrič, 2005, str. 16).

Zunanja revizija pa se opravi s strani pooblaščenega revizijske družba ali/in samostojnega revizorja. Zunanjo revizijo opravljajo osebe, ki niso zaposlene v samem podjetju. Zunanji revizorji opravljajo različne vrste revizij med katerimi se najpogosteje pojavlja revidiranje temeljnih računovodskih izkazov. Med računovodske izkaze se po Slovenskih računovodskih standardih upošteva (Lavrič, 2005, str. 6):

- ❖ bilanca stanja,
- ❖ izkaz poslovnega izida,
- ❖ izkaz finančnega izida,
- ❖ izkaz gibanja kapitala,
- ❖ razlagalna računovodska pojasnila, ki pa niso samostojen izkaz.

Zunanja revizija je varovalni mehanizem, ki je neodvisen in nepristranski pri presoji primerne organiziranosti in primerne delovanja podjetja. Poudarek je na primernosti informacij in poročil, ki naj bi bila resnična in poštena podoba gospodarskega stanja v podjetju (Koletnik, 2008, str. 9).

Vsi računovodski izkazi morajo biti revidirani, ker so nerevidirani nesprejemljivi zaradi možnih napak. Na koncu procesa revidiranja revizor pripravi poročilo in s tem potrjuje, da so računovodski izkazi zanesljivi. Zanesljivost računovodskih izkazov je ključnega pomena, saj se na podlagi le teh sprejemajo pomembne odločitve v podjetju (Lavrič, 2005, str. 7).

Bilanca stanja je temeljni računovodski izkaz stanja sredstev in obveznosti do virov sredstev z obdobje poslovnega leta oz. stanje na zadnji dan v letu. Poznamo različne vrste bilanc (računovodja.com, 2013): redne, izredne, ob ustanovitvi, ob likvidaciji, ob stečaju, ob prisilni poravnavi, ob nakupu gospodarske družbe, ob vstopu ali izstopu družabnika ipd. Bilanca stanja ima levo in desno stran, ki sta uravnoveženi. Leva je aktiva in desna pasiva. Aktiva zajema sredstva podjetja in pasiva obveznosti do virov sredstev (glej slika 1).

Tabela 1: Primer bilance stanja po računovodskih standardih

SREDSTVA		OBVEZNOSTI DO VIROV SREDSTEV	
A.	Stalna sredstva	A.	Kapital
	Neopredmetena dolgoročna sredstva		Osnovni kapital
	Opredmetena osnovna sredstva		Vplačani presežek kapitala
	Dolgoročne finančne naložbe		Rezerve
	Popravki kapitala		Preneseni čisti dobiček (izguba) prejšnjih let
			Revalorizacijski popravek kapitala
			Nerazdeljeni čisti dobiček (izguba) poslovnega leta
B.	Gibljava sredstva		
	Zaloge	B.	Dolgoročne rezervacije
	Dolgoročne terjatve iz poslovanja	C.	Dolgoročne obveznosti iz financiranja
	Kratkoročne terjatve iz poslovanja	Č.	Dolgoročne obveznosti iz poslovanja
	Kratkoročne finančne naložbe	D.	Kratkoročne obveznosti iz financiranja
	Denarna sredstva	E.	Kratkoročne obveznosti iz poslovanja
	Aktivne časovne razmejitve	F.	Pasivne časovne razmejitve

Vir: B. Mayr & D. Kamenšek, *Branje računovodskih poročil, od obrazca do vsebine, b.l., str. 4.*

Na aktivni strani bilance stanja imamo stalna in gibljava sredstva. Pri stalnih sredstvih je potrebno upoštevati neopredmetena dolgoročna sredstva, opredmetena osnovna sredstva in dolgoročne finančne naložbe. Med gibljava sredstva pa se uvrščajo zaloge, dolgoročne in kratkoročne terjatve iz poslovanja, kratkoročne finančne naložbe, denarna sredstva in aktivne časovne razmejitve. Na pasivni strani pa se zabeleži stanje kapitala, dolgoročnih rezervacij, dolgoročnih obveznosti iz financiranja in poslovanja, kratkoročne obveznosti iz financiranja in poslovanja ter pasivne časovne razmejitve. Bilanca stanja je tudi pomembna za področje računovodskega analiziranja, ki je predstavljeno v naslednjem poglavju.

1.2.4 Računovodsko analiziranje

Računovodsko analiziranje na podlagi vseh predhodno pridobljenih podatkov ocenjuje preteklo poslovanje podjetja. Podlaga za ocenjevanje so tudi računovodski izkazi, ki smo jih omenili v predhodnem poglavju.

Računovodsko analiziranje ugotavlja morebitna odstopanja med knjigovodskimi obračuni in predračuni ter išče vzroke za nastale odmike. Svoje ugotovitve podajo v obliki računovodskih analiz, kot predračunska, obračunska in nadzorna poročila ali pa v obliki analitskega računovodskega poročila. Računovodske analize so podlaga za sprejemanje pomembnih poslovnih odločitev in ukrepov (Bukovnik & Mlinarič, 2009, str. 16).

Do sedaj smo ugotavljali katere funkcije ima računovodstvo, v naslednjih poglavjih pa so predstavljene različne vrste računovodstev, ki opravljajo omenjene funkcije.

1.3 Vrste računovodstva

Poznamo različne vrste računovodstev, njihova delitev pa je odvisna od upoštevanih kriterijev. Najpogosteje se delijo glede na različna področja spremljanja poslovanja. Glede na omenjen kriterij poznamo finančno, stroškovno in poslovodno računovodstvo (MP računovodstvo, 2015). Lahko pa razvrstimo računovodstvo tudi glede na zgoščenost računovodskih informacij in dobimo še zbirno ter razčlenjevalno računovodstvo (Bukovnik & Mlinarič, 2009, str. 17).

1.3.1 Finančno računovodstvo

Finančno računovodstvo je prisotno v vsakem podjetju, zavodu in državnem organu. Finančno računovodstvo je temeljna dejavnost katere koli od naštetih organizacij. Namenjeno je informiranju na podlagi knjigovodstva, računovodskega predračunavanja, računovodskega nadziranja in računovodskega analiziranja sredstev, obveznosti do virov sredstev, prihodkov, stroškov in odhodkov. Podrobno spremlja in presoja nabavljanje prvin poslovnega procesa in prodajo poslovnih učinkov, pridobivanje in vračanje denarnih sredstev, vzpostavljanje in razpuščanje finančnih naložb. Ni pa namenjeno podrobni obravnavi notranjega poslovanja, usmerjeno je navzven. Informacije pridobljene in obravnavane s strani finančnega računovodstva so namenjene za potrebe lastnikov, investitorjev in države (Vitago, 2011).

Finančno računovodstvo obsega (Bukovnik & Mlinarič, 2009, str. 17):

- ❖ **glavno ali sintetično računovodstvo** (spremljanje premoženja in obveznosti skozi bilance stanja, zaključne račune, dokumente nabave in prodaje);
- ❖ **računovodstvo terjatev in obveznosti** (spremlja saldokonte kupcev in dobaviteljev, avanse in kompenzacije);
- ❖ **računovodstvo denarnih sredstev** (spremlja transakcijske račune, blagajno, kredite in posojila) in
- ❖ računovodstvo za davčne potrebe ali **davčno računovodstvo** (davčno računovodstvo je posebna veja finančnega računovodstva in je namenjeno pripravi računovodskih izkazov za davčne namene).

Danes je finančno računovodstvo, kot tudi ostala področja računovodstva, podprto z sodobno računalniško opremo in računovodskimi programi, ki omogočajo, da je potreben le en vnos podatkov in ta je pripravljen na uporabo za nadaljnje potrebe, ki se pojavijo v podjetju (Vitago, 2011).

1.3.2 Stroškovno računovodstvo

Stroškovno računovodstvo pa je, za razliko od finančnega, usmerjeno v poslovanje samega podjetja. Spremlja in presoja notranje poslovanje (Vitago, 2011):

- ❖ porabo poslovnih prvin,
- ❖ stroške,
- ❖ obračunavanje poslovnih učinkov in
- ❖ obračunavanje med organizacijskimi enotami.

Stroškovno računovodstvo je analitično usmerjeno v notranje poslovanje samega podjetja in spremlja osnovna sredstva, material, plače, storitve drugih, stroške po mestih nastanka, poslovne izid posameznih delov podjetja ipd. (Vitago, 2011).

Stroškovno računovodstvo je danes usmerjeno v računovodsko predračunavanje z uporabo ocenjenih ali standardnih prvih, potroškov, stroškov učinkov in izidov ter k hitremu računalniško podprtemu spremljanju in uresničevanju predračunskih prvih poslovanja. Glavna naloga stroškovnega računovodstva je zagotavljanje kvalitetnih poročil na poslovodni ravni, ki so podlaga za usmerjanje notranjih poslovnih procesov in situacij. Šele v obdobju zadnjih desetih let so se razvili številni novi načini spremljanja stroškov kar pomeni, da se vloga in naloge stroškovnega računovodstva še vedno spreminjajo in prilagajajo novim trendom (Lončar, 2009, str. 14).

1.3.3 Poslovodno ali upravljalno računovodstvo

Kaj je poslovodno računovodstvo je težko opredeliti saj to področje nima enotne definicije in mnenja. Nekateri menijo, da je to stroškovno računovodstvo spet drugi, da spada pod posebno službo za kontroling. Poslovodno računovodstvo je namenjeno pripravljanju informacij za odločanje. Usmerjeno je k oblikovanju računovodskih informacij za podlago pri sprejemanju poslovodnih odločitev. Usmerjeno je v prihodnost zato vedno bolj pridobiva na pomenu (Lončar, 2009, str. 15).

Poslovodno računovodstvo je namenjeno za podjetje in zakonsko ni obvezno. Izhaja pa iz finančnega in stroškovnega računovodstva. Namenjeno je izključno zbiranju in pripravi informacij za poslovodstvo, ki na podlagi pridobljenih informacij sprejema pomembne odločitve za prihodnje poslovanje podjetja (MP računovodstvo, 2015).

1.3.4 Zbirno ali sintetično računovodstvo

Zbirno računovodstvo je namenjeno spremljanju celotnih sredstev in obveznosti do virov sredstev, celotnih stroškov, odhodkov in prihodkov. Ugotavlja rast ali zmanjševanje vrednosti kapitala podjetja. Prav tako je naloga zbirnega računovodstva, da spremlja in

preučuje odtoke in pritoke z namenom ugotavljanja denarnih sredstev v podjetju (Bukovnik & Mlinarič, 2009, str. 18).

Zbirno računovodstvo je tako povezano z računovodskim predračunavanjem, obračunavanjem, nadziranjem in računovodskim analiziranjem vseh sredstev, obveznosti, stroškov, odhodkov, prihodkov, poslovni izid ipd. Namenjeno je zgoščevanju vseh obravnavanih sprememb, ker bi bila drugače temeljna računovodska poročila preobširna in nepregledna, v določenih primerih tudi neuporabna (Bukovnik & Mlinarič, 2009, str. 18).

1.3.5 Razčlenjevalno ali analitično računovodstvo

Razčlenjevalno računovodstvo zajema obravnavo pomožnih poslovnih knjig in analitičnih kontov. Informacije pridobljene z delom razčlenjevalnega računovodstva so običajno namenjene notranjim uporabnikom (v podjetju) na vseh ravneh odločanja. V nekaterih primerih pa so namenjena zunanjim uporabnikom, kot so dobaviteljem, ki jih na primer zanima likvidnost podjetja ali pa tudi kandidatom za zaposlitev, ki jih zanima njihova potencialna plača (Bukovnik & Mlinarič, 2009, str. 18).

Rezultat dela razčlenjevalnega računovodstva so predračuni in obračuni (Bukovnik & Mlinarič, 2009, str. 19):

- ❖ kalkulacija nabavne cene,
- ❖ kalkulacija stroškovne cena
- ❖ kalkulacija prodajne cene sredstev in poslovnih učinkov,
- ❖ predračuni in obračuni posameznih vrst sredstev,
- ❖ posamezne vrste obveznosti do virov sredstev in
- ❖ predračuni ter obračuni stroškov, odhodkov in prihodkov posameznih delov podjetja.

Do sedaj smo obravnavali funkcije, ki jih ima danes računovodstvo ter vrste računovodstev ter njihov pomen za podjetje. V naslednjih poglavjih pa se posvečamo etiki v računovodstvu, ki je vedno bolj aktualna tematika. Etika pri poslovanju podjetji v Sloveniji ni več na želenem nivoju in vsakodnevno lahko prebiramo o krajah in utajah, prirejanju računovodskih izkazov ipd.

2 ETIKA V RAČUNOVODSTVI

Beseda etika izhaja iz grškega jezika in sicer "*ethos*", ki pomeni običaj in "*ethikos*", ki pa pomeni moralen, značajan (Zimšek, 2009, str. 7). Definicij etike je več različnih za namene zaključne naloge smo izbrali naslednjo. **Etika** je filozofska disciplina, ki se ukvarja z načeli in merili človeškega hotenja in ravnanja v povezavi z dobrim in zlom. Etika se

ukvarja z normami za odločanje in ravnanje po omenjenih načelih (Bergant, 2013, str. 230).

Poslovna etika pa se nanaša na gospodarski svet in se ukvarja z etiko pri poslovnem delovanju, odločanju, ravnanju ipd. tako fizičnih kot pravnih oseb, ki so del gospodarstva. Poslovna etika je posebna veja etike, ki se ukvarja z fenomenom poslovne morale (Jalovac, 2000, str. 88).

Etika je ključnega pomena pri poslovanju podjetja kljub temu, da se mnogi tega ne zavedajo. Etika močno vpliva na samo kvaliteto informacij oz. samih računovodskih poročila. Torej lahko zaključimo, da neposredno in posredno vpliva na uspešnost podjetja. Neposredno vpliva z informacijami na podlagi katerih vodstvo podjetja sprejema pomembne odločitve. Posredno pa vpliva z celotno podobo in boniteto podjetja (Bergant, 2013, str. 230).

Različne vrste etik se medsebojno prepletajo ne glede na to na katerem delovnem mestu je posameznik in kakšna je njegova odgovornost (glej slika 2).

Slika 1: Povezanost različnih vrst etike

Vir: Ž. Bergant, Analiza poslovanja od teorije do prakse, 2013, str. 231.

Medsebojno se vedno prepletajo osebna, poklicna in poslovna etika. Vendar med navedenimi vrstami obstajajo razlike. Poslovni cilji podjetja niso vedno zasnovani na podlagi poslovnih vrednot. Posledično niso vedno skladne s poklicnimi, profesionalnimi normami strokovnjaka, ki deluje na podlagi strokovnih predpisov. Dejstvo je tudi, da vse kar je strokovno dopustno ni nujno tudi pošteno do sodelujočih in je lahko v neskladju z osebno etiko (Bergant, 2013, str. 231).

Vzroke za nastanek razlike, med različnimi vrstami etike, lahko pripišemo naslednjim dejstvom (Bergant, 2013, str. 231):

- ❖ podjetja mnogokrat omejujejo delovanje strokovnjaka na poslovni sistem podjetja,
- ❖ interes podjetje vidi v strokovnjaku le v primeru, ko prispeva k uresničevanju poslovnih ciljev;
- ❖ strokovnjaki so nagnjeni k poglobljenemu, načrtnemu in dolgoročnemu delu, podjetje pa deluje v smeri hitrega reševanja aktualnih problemov;
- ❖ strokovnjaki si želijo nagrade za svoje strokovne in znanstvene dosežke, podjetje pa je usmerjeno k dobičku.

Zaradi omenjenih razlik pa lahko prihaja do različnih etičnih dilem in računovodja jih je primoran reševati s pomočjo svoje osebne etike, ki pa ima svoje temelje na osebnih vrednotah. Posameznik se lahko pri reševanju morebitnih sporov odloči za naslednje tri usmeritve:

- ❖ poizkuša spremeniti nastalo situacijo in uskladiti interese z razumnim kompromisom;
- ❖ lahko ugovarja neetičnemu odločanju v primeru, da ni prišlo do uskladitve ali pa ta sploh ni bila mogoča;
- ❖ lahko pa odstopi in se umakne, ker ne želi delovati proti svoji osebni etiki.

Da nebi prihajalo do etičnih dilem med računovodskimi strokovnjaki in bi bilo reševanje le teh nekoliko lažje so nastali različni kodeksi, ki obravnavajo delovanje in vedenje računovodskih strokovnjakov. V naslednjih poglavjih so obravnavani trije najpomembnejši kodeksi na področju računovodstva.

2.1 Kodeks računovodskih načel

Kodeks računovodskih načel opredeljuje pravila o obnašanju računovodskih strokovnjakov. Namen kodeksa je strokovno in enotno pospeševanje razvoja računovodske dejavnosti. Računovodska načela so razvrščena v naslednjih osem kategorij (http://www.si-revizija.si/sites/default/files/rac-kodeks_racunovodskih_nacel.pdf):

- ❖ izhodiščna računovodska načela,
- ❖ načela računovodskega izkazovanja gospodarskih kategorij,
- ❖ knjigovodska načela,
- ❖ načela računovodskega predračunavanja,
- ❖ načela računovodskega nadziranja,
- ❖ načela računovodskega analiziranja,
- ❖ načela računovodskega informiranja,
- ❖ načela organiziranosti računovodske službe in sklepna stališča.

Namen računovodskih načel je podpora računovodskim strokovnjakom pri njihovem delu, da bodo tega lahko opravljali bolje in bodo ustvarjalni. Z načeli želijo pospešiti prenos novih teoretičnih dosežkov s področja računovodstva, olajšanje mednarodnih gospodarskih stikov, nadaljnji razvoj stroke, ustvarjanje trajnejše strokovne podlage za oblikovanje računovodskih standardov ipd. (http://www.si-revizija.si/sites/default/files/rac-kodeks_racunovodskih_nacel.pdf).

2.2 Kodeks poklicne etike računovodje

Kodeks poklicne etike za računovodje v Sloveniji je sprejela Zveza računovodskih in finančnih delavcev Slovenije že leta 1972. Kasneje je bil večkrat dopolnjen. Kodeks poklicne etike računovodij, ki je danes veljaven je bil sprejet s strani Slovenskega inštituta za revizijo leta 1995 (Vlaj, 2010, str. 10).

Kodeks poklicne etike je zapis pravil po katerih naj bi se računovodje ravnali pri opravljanju svojih strokovnih nalog. Kodeks pravi, da se mora računovodja popolnoma posvetiti svojemu delu in mora skrbeti za njegovo kakovost (http://www.si-revizija.si/sites/default/files/rac-kodeks_etike-racunovodja.pdf).

V kodeksu so navedena naslednja štiri temeljna načela za računovodje (http://www.si-revizija.si/sites/default/files/rac-kodeks_etike-racunovodja.pdf):

- ❖ vzdrževati mora visoke standarde lastnih strokovnih sposobnosti, morale in dostojanstva.
- ❖ Pričakuje se učinkovito opravljanje strokovnih nalog. Računovodja je dolžan popolnoma spoštovati načela osebne kot tudi strokovne etike, ki je navedena v omenjenem kodeksu. Pri svojem delu mora biti strokoven, zaupanja vreden, pošten in resnicoljuben.

- ❖ Potrebno je konstantno spremljanje strokovnih dosežkov na področju računovodstva, ter se mora strokovno izpopolnjevati. Pomagati mora tudi pri usposabljanju mlajših kolegov in nanje prenašati svoje znanje.
- ❖ Sodelovanje med računovodji naj temelji na tovarištvu, odkritosti in prenašanju izkušenj. Računovodja ne sme odrekati pomoči, nasveta ali mnenja. Računovodja naj ceni in spoštuje znanje, dostojanstvo in strokovnost vsakega sodelavca na tem področju kot drugih poklicih in dejavnostih.

2.3 Kodeks etike za računovodske strokovnjake

Kodeks etike za računovodske strokovnjake je delo Mednarodnega združenja računovodskih strokovnjakov (*angl. International Federation of Accountants – IFAC*). Pripravljen je bil zaradi razlik v kulturi, jeziku, pravni in družbeni ureditvi različnih držav. Kodeks je podlaga za etične zahteve za računovodske strokovnjake v posameznih državah. Gre za standarde vedenja računovodskih strokovnjakov. Kodeks pa določa še temeljna načela, ki jih je potrebno upoštevati za doseganje skupnih ciljev na področju računovodstva (Bukovnik & Mlinarič, 2009, str. 26).

V kodeksu so tudi navedene naslednje osebne značilnosti računovodskega strokovnjaka (Bukovnik & Mlinarič, 2009, str. 26):

- ❖ posebna strokovnost, ki je pridobljena z vzgojo in izobraževanjem,
- ❖ pripadnost članov skupnemu kodeksu vrednot in vedenja ter ohranjanju nepristranskega videza,
- ❖ sprejemanje dolžnosti do družbe kot celote.

Glede na kodeks etike za računovodske strokovnjake se od slednjih pričakuje najvišje zagotavljanje standardov in splošno zadovoljevanje potreb javnosti. Za doseganje teh ciljev pa mora računovodski strokovnjak uresničiti štiri temeljne zahteve (Bukovnik & Mlinarič, 2009, str. 26):

- ❖ **verodostojnost** (družba ima potrebo po verodostojnih informacijah in po njihovi ureditvi),
- ❖ **strokovnost** (računovodski strokovnjak mora zagotavljati strokovnost, da jo lahko prepoznajo naročniki, delodajalci in druge zainteresirane stranke),
- ❖ **kakovost storitev** (vse opravljene storitve morajo biti na najvišji možni ravni kakovosti),

- ❖ **zaupanje** (uporabniki računovodskih storitev morajo računovodskemu strokovnjaku zaupati, da opravlja svoje delo v skladu z poklicno etiko).

Omenjeni kodeksi so nastali z razlogom zagotavljanja visoke ravni kakovosti računovodskih storitev in razvoj računovodske dejavnosti. Prav tako pa je njihov namen pomagati računovodjem pri opravljanju njihovega dela in podpora pri reševanju etičnih dilem. Kakšne je dejansko stanje na področju poznavanja kodeksov in reševanja etičnih dilem v računovodstvu pa je predstavljeno v naslednjem poglavju.

2.4 Neetični pritiski in etične dileme v računovodstvu

O etični dilemi govorimo takrat kadar je ogroženo eno ali več načel etičnega kodeksa. Gre lahko za odkritje nečesa neetičnega, nezakonitega ali za goljufijo. Za etično dilemo gre takrat kadar nas nekdo poizkuša prepričati, da storimo dejanje, ki ogroža poklicno integriteto. Etične dileme pri posameznikih so številčne in jih najdemo na vseh področjih delovanja podjetja in niso vezane le na področje računovodstva (Zimšek, 2009, str. 11).

Z etičnimi dilemami se posamezniki v podjetji srečujejo vedno pogosteje. Na področju poslovanja podjetja lahko najdemo različne vrste etičnih dilem (Zimšek, 2009, str. 11):

- ❖ etične dileme, ki se pojavljajo dnevno in so vezane na odnose med ljudmi (odnosi med zaposlenimi v podjetju, med zaposlenimi in kupcem, dobaviteljem ipd.);
- ❖ etične dileme delovnih razmerij, ki so vezane na diskriminacijo pri samem zaposlovanju, ravnanje z alkoholiki ali narkomani (odnos do žensk pri zaposlovanju zaradi porodniškega dopusta, odnos podjetja do zasebnega življenja posameznika, odpuščanje delavcev ipd.);
- ❖ etične dileme vezane na odnos med zaposlenimi in podjetjem (zloraba, odtujitev, izkoriščanje sredstev podjetja za osebno uporabo ipd.);
- ❖ etične dileme vezane na funkcijo v podjetju (v računovodstvu na primer prihaja do prikazovanja napačnega stanja podjetja).

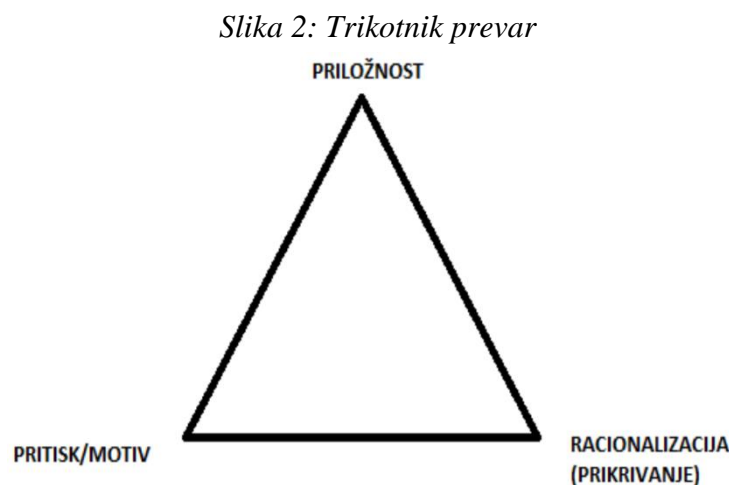
V Avstraliji sta strokovnjaka Kerry Pedigo in Verena Marshall (2004) izvedla raziskavo med računovodskimi strokovnjaki. Ugotovila sta, da prihaja do etičnih dilem pri računovodskih strokovnjakih predvsem pri podkupovanju, kršitvah pogodb o človekovih pravicah in določanju cene. Prav tako sta ugotovila, da več neetičnih pritiskov doživijo računovodski strokovnjaki, ki so na višjih poslovodnih ravneh v podjetju. Najpogostejše dileme s katerimi pa so se avstralski računovodski strokovnjaki srečevali pa so naslednje (Zimšek, 2009, str. 12):

- ❖ predlog stranke za utajo davkov,
- ❖ navzkrižje interesov,
- ❖ manipulacija z računovodskimi izkazi in
- ❖ predstavitev finančnih informacij na nesprejemljiv in napačen način.

Do neetičnega ravnanja prihaja zaradi različnih razlogov. Med glavne tri razloge razvrščamo (Timošek, 2015, str. 9):

- ❖ prvi razlog je povezan z sprejemanjem odločitve posameznika v dani situaciji, ker lahko izbira med najlažjo in pravilno rešitvijo;
- ❖ drugi razlog je povezan z željo po zmagi, posamezniki so pripravljene žrtvovati etiko, da lahko dosežejo želene cilje;
- ❖ tretji razlog pa je povezan z relativizmom³, ki je pripeljal do situacijske etike⁴.

V eni izmed raziskav zakaj pošten posameznik postane goljuf oz. se odloči za neetično dejanje v trenutku ko ima denarni problem, ki ga ne mora deliti z nikomer istočasno pa se mu ponuja možnost rešitve problema z neopazno prekršitvijo zaupanega finančnega položaja. Pomembno je tudi dejstvo, da je posameznik sam sposoben izpeljati celoten postopek neetičnega dejanja. Nastal je trikotnik prevar, ki ga prikazuje slika 2 (Skubic, 2015, str. 9).

Vir: Š. Skubic, Goljufije, povezane z računovodstvom, 2015, str. 9.

Trikotnik dokazuje, da ni dovolj, da ima posameznik motiv ampak morajo biti izpolnjeni vsi trije pogoji, kot so prikazani na trikotniku prevar, da je položaj primeren za izvedbo goljufije in je verjetnost razkritja nizka.

³ Relativizem pomeni nazor, po katerem so vsa spoznanja, resnice, vrednote relativne (SSKJ, b.l.).

⁴ Pri situacijski etiki ni splošnih meril ampak se presoja glede na nastalo situacijo, odločitev pade na posameznika (studentski.net, 2014).

V teoretičnem delu zaključne naloge smo razjasnili vse potrebne pojme in obravnavali teorijo vezano na računovodstvo in etiko v računovodstvu. Prav tako smo obravnavali neetične pritiske in etične dileme. V naslednjem poglavju pa smo želeli ugotoviti kakšna je situacija med računovodskimi strokovnjaki pri nas, kar zadeva etiko v računovodstvu.

3 SPREJEMANJE ETIČNIH ODLOČITEV V RAČUNOVODSTVU

Za namene raziskave področja etičnih dilem v računovodstvu smo uporabili raziskovalno metodo intervju. Na dan 08. 09. 2016 je na sedežu podjetja Larema d.o.o. potekal intervju z direktorico podjetja, Marijo Trtnik. Na svoji samostojni poti je že 21 let. Larema, poslovne knjige in davčno svetovanje, d. o. o. nudi kvalitetne storitve s področja računovodstva. Podjetje se nahaja v okolici Ljubljane (Ob dolenski železnici 12).

Intervju ni prinesel zadostnih podatkov, da bi lahko na podlagi tega postavili temeljne trditve za računovodenje v Slovenji. Intervju je bil opravljen z namenom vpogleda v dogajanje med računovodskimi strokovnjaki v povezavi z neetičnimi dejanji.

Na podlagi intervjuja smo ugotovili, da so sposobnosti, ki so potrebne za dobrega računovodja, učenje, natančnost, konsistentnost, odnos s strankami in zmožnost poglobljenega odnosa s strankami.

Ugotovili smo tudi, da računovodski strokovnjaki niso nujno dobri poznavalci etičnega kodeksa, da delujejo v skladu z določenimi etičnimi pravili, gre v bistvu bolj za upoštevanje lastnih etičnih načel. V teoriji pa smo ugotovili, da so lastna etična načela odvisna od same vzgoje in najbližje okolice, kar pomeni, da se ta razlikujejo od posameznika do posameznika. Etični kodeksi so nastali z namenom enotne usmeritve, ki bi jo bilo smiselno upoštevati s strani računovodskih strokovnjakov. Problem se ne pojavi pri tistih z visokimi etičnimi načeli ampak pri tistih, ki imajo to področje pomanjkljivo oziroma je nivo nizek.

Na podlagi intervjuja je tudi moč zaključiti, da lahko računovodski strokovnjaki mnogo neetičnih pritiskov preprečijo sami. Z dolgoletnim etično in moralno visokim nivojem delovanja so neetični pritiski s strani strank redkejši, ker je splošno znano, da določeni računovodski strokovnjak deluje v skladu z etičnimi načeli in ni smiselno poizkušati ga prepričati v nasprotno. Torej mnogo lahko na tem področju naredijo računovodski strokovnjaki sami s strokovnim in profesionalnim delom.

Podjetnica pravi, da je pritiskov pri njej malo, zaradi zgoraj navedenih razlogov, ko pa so prihajajo v glavnem s strani malih ali novo-nastalih malih podjetij. Prav tako je mnenja, da so neetični pritiski v računovodstvu v Sloveniji pogosti, ker je konkurenca na področju računovodskih storitev zelo visoka in je pogajalska moč na strani stranke.

Prav tako se strinja z rezultati raziskave med Avstralskimi računovodskimi strokovnjaki, ki je pokazala, da gre za etične dileme povezane z utajo davkov, za navzkrižje interesov in manipulacijo z računovodskimi izkazi. Je mnenja, da imamo pri nas enake etične dileme.

Kriza v gospodarstvu je močno vplivala na dvig različnih poslovnih prevar zaradi slabih razmer v podjetjih. Takšnega menja je tudi intervjuvana podjetnica, ki pravi, da so slabe gospodarske razmere vplivale na znatno povečanje neetičnih pritiskov. Zaradi propada mnogih podjetij so tudi računovodski servisi začeli izgubljati stranke. Mnoge pa so izgubili, ker so se le te prestavile k cenejšim in manj izkušenim računovodskim podjetjem.

Računovodkinja je tudi mnenja, da se neetična dejanja ne splačajo in je potrebno kljub slabim razmeram vztrajati. Pravi, da vse kar računovodjo privede do uspeha in v končni fazi do preživetja, je njegov ugled ali dobro ime in brez tega računovodja nima več ničesar.

4 SKLEP

Računovodstvo je vodno bolj pomembno področje za vsako podjetje. V zadnjih desetih letih močno pridobiva na pomenu zaradi svojega vpliva na uspešnost podjetja. Računovodstvo je tesno povezano z samo družbo in civilizacijo zato se je skupaj z njima tudi razvijalo. Začetki stroke segajo 3600 let pred našim štetjem. Sprva je šlo zgolj za enostavne evidence o menjavi blaga. Skupaj z razvojem družbe in civilizacije pa se je vzpostavilo tudi trgovanje. Vzpostavitev trgovine v Italiji pripelje do novih potreb in razvoja dvostavnega računovodstva kot ga poznamo danes. Industrijska revolucija zopet močno spremeni potrebe po računovodskem delu in naloge računovodij postanejo obširnejše. Danes je računovodsko delo zahtevno, kompleksno in izjemnega pomena za uspešnost podjetja.

Računovodstvo opravlja štiri glavne funkcije in sicer knjigovodenje, računovodsko predračunavanje, nadziranje in računovodsko analiziranje. Vsako področje je specifično in opravlja pomembne naloge za podjetje vendar pa se vse funkcije medsebojno prepletajo in so soodvisne. Končni rezultat so jasni podatki o premoženjskem stanju podjetja in podatki ter informacije na podlagi katerih vodstvo podjetja sprejema najpomembnejše poslovne odločitve.

Poznamo več vrst računovodstev in sicer finančno, stroškovno, poslovodno ali upravljalno, zbirno ali sintetično in razčlenjevalno ali analitično računovodstvo. Vsako ima svoje zadolžitve na koncu pa so vsa medsebojno prepletana. Večja podjetja imajo posebej oddelke za različne vrste računovodstva, manjša podjetja imajo samo enega, ki združuje vse potrebno spet nekateri pa se odločajo za zunanje izvajalce. To so podjetja, ki se ukvarjajo z različnimi računovodskimi storitvami.

Danes se računovodstvo vedno bolj pojavlja tudi v povezavi z različnimi poslovnimi goljufijami. Računovodstvo bi moralo delovati v skladu z različnimi kodeksi vendar se mnogokrat zgodi, da strokovni delavci v računovodstvu, zaradi različnih razlogov, podležejo neetičnim pritiskom.

Računovodkinja Marija Trtnik pravi, da je ugled računovodje ključnega pomena za njegov obstoj, ter da je potrebno delovati v skladu z poklicno etiko ter delovati etično. Sama ni doživela veliko neetičnih pritiskov, ker je ugledna in stranke vedo, da deluje v skladu z etičnimi načeli ter ni podvržena neetičnemu delovanju.

Skozi pogovor smo lahko kaj hitro ugotovili, da imamo v Sloveniji dva ključna problema na področju poslovnih goljufij povezanih z računovodstvom in sicer premalo nadzora. Nadzor v Sloveniji je slab in mnogi to izkoristijo za lastne interese. Torej bi bilo potrebno povečati inšpekcijske preglede. Drugi problem pa je moč najti v močni konkurenci na trgu računovodskih storitev in računovodski delavci podležejo neetičnim pritiskom, da bi obdržali delo. Trtnik pravi, da je potrebno delovati etično in si pridobiti ugled ter si tako zagotoviti možnosti za obstoj.

LITERATURA IN VIRI

1. Bergant, Ž. (2013). *Analiza poslovanja od teorije do prakse (računovodski in finančni vidiki)*. Ljubljana: Inštitut za poslovodno računovodstvo.
2. Bergant, Ž. (2010). *Organiziranje računovodstva v povezavi s finančno funkcijo*. Ljubljana: Abeceda Svetovanje.
3. Bukovnik, M. & Mlinarič, B. (2009). *Temelji računovodstva*. Ljubljana: Zavod IRC.
4. Baza zapiskov. *Računovodstvo*. Najdeno 06. 09. 2016 na spletnem naslovu <http://www.ssepf.si/pdf/baza-zapiskov/racunovodstvo-vprasanja.pdf>
5. Igličar, A. (2011). *Računovodstvo za managerje*. Ljubljana: GV Založba.
6. Jalovac, D. (2000). *Podjetniška kultura in etika*. Portorož: Visoka strokovna šola za podjetništvo.
7. Koletnik, F. (2008). *Zunanje revidiranje*. Maribor: Ekonomsko-poslovna fakulteta, Inštitut za računovodstvo, revizijo in davčno svetovanje.
8. Lavrič, A. (2005). *Podobnosti in razlike med zunanjo in notranjo revizijo*. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
9. Lončar, M. (2005). *Računovodstvo in finančno poslovanje*. Ljubljana: LEILA, d. o. o.
10. Mayer, B. in Kamenšek, D. (b.l.). *Branje računovodskih poročil od obrazca do vsebine (bilanca stanja in izkaz uspeha)*. Najdeno 09. 09. 2016 na spletnem naslovu <http://www.vsr.si/clanki/Bilanca%20stanja.pdf>
11. Milost, F. (2009). *Osnove računovodstva*. Koper: Fakulteta za management.
12. MP Računovodstvo (2015). *Kakšne vrste računovodstev poznamo?* Najdeno 08. 09. 2016 na spletnem naslovu <http://mpracunovodstvo.si/kaksne-vrste-racunovodstev-poznamo/>
13. Pedigo, K. & Marshall, V. (2004). *International ethical dilemmas confronting Australian managers*. Najdeno 13. 09. 2016 na spletnem naslovu <http://www.emeraldinsight.com/doi/abs/10.1108/03090590410527609>
14. Računovodnja.com (2013). *Bilanca stanja*. Najdeno 07. 09. 2016 na spletnem naslovu http://www.racunovodja.com/clanki.asp?clanek=2389/Bilanca_stanja
15. Saša.si (b.l.). *Računovodsko nadziranje*. Najdeno 08. 09. 2016 na spletnem naslovu <http://www.sasa.si/knjigovodstvo>
16. Skubic, S., Š. (2015). *Goljufije, povezane z računovodstvom*. Maribor: Fakulteta za varnostne vede.

17. Slovar slovenskega knjižnega jezika (b.l.). *Rrelativizem*. Najdeno 13. 09. 2016 na spletnem naslovu <http://bos.zrc-sazu.si/cgi/neva.exe?name=ssbsj&tch=14&expression=zs%3D65881>
18. Študentski net (2014). Zapiski računovodstvo. Najdeno 14. 09. 2016 na spletnem naslovu http://studentski.net/gradivo/ulj_tef_tr1_ret_sno_zapiski_02?r=1
19. Timošek, A. (2015). *Analiza etike v računovodskem oddelku srednje velikega podjetja*. Maribor: Ekonomsko-poslovna fakulteta.
20. Vitago (2011). *Vrste računovodstev*. Najdeno 06. 09. 2016 na spletnem naslovu <https://www.vitago.si/racunovodstvo-vrste-racunovodstev/>
21. Vlaj, N. (2010). *Vključenost etike v računovodsko izobraževanje*. Maribor: Ekonomsko-poslovna fakulteta.
22. Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje (b.l.). *Opis poklica – pooblaščen revizor*. Najdeno 06. 09. 2016 na spletnem naslovu http://www.ess.gov.si/ncips/cips/opisi_poklicev/opis_poklica?Kljuc=2803&Filter=

PRILOGA

KAZALO PRILOGE

Priloga 1: Intervju 2

Priloga 1: Intervju

1. Zakaj ste se odločili za lastno poslovno pot in koliko časa imate že računovodski servis? Ali ste pred tem tudi daljše obdobje delali v računovodstvu?

Za lastno karierno pot sem se odločila zato, ker sem prepoznala priložnost v okolju. Za odprtje svojega računovodskega servisa sem se odločila leta 1995, saj je takrat bilo povpraševanje po tovrstnih storitvah zelo visoko in tudi konkurenca ni bila tako zelo močna. Predhodno sem bila zaposlena kot računovodkinja v javni upravi približno 8 let.

2. Katere so najpomembnejše sposobnosti in lastnosti dobrega računovodje?

Sposobnost za učenje, natančnost, konsistentnost, odnos s strankami, zmožnost poglobljenega odnosa z strankami.

3. Kako dobro ste seznanjeni s Kodeksom poklicne etike računovodij?

S kodeksom nisem zelo dobro seznanjena, vendar delujem v okviru logičnih etičnih pravil, ki veljajo za vsa etična vprašanja v poslovnem svetu.

4. Ali se srečujete s takšnimi in drugačnimi pritiski, ki so etično sporni?

Skozi leta sem si pridobila ugled spoštovane računovodje, ki upošteva etičnost in moralo. Prav zaradi tega, me moje stranke ne postavljajo pred različne etične pritiske.

5. Kako pogosto doživljate pritiske za neetično ravnanje od različnih virov? Kdo so običajno ti viri (manjši podjetniki ipd.)?

Pritiskov za neetično ravnanje je zelo malo, prav zaradi razlogov, ki sem jih predhodno napisala. Če pa ti že pridejo, so pa to večinoma od novonastalih ter malih podjetij.

6. V kolikšni meri, po vašem mnenju, so ti pritiski prisotni v računovodski dejavnosti pri nas v Sloveniji?

Po mojem mnenju so ti pritiski kar pogosti. Še posebno zato, ker je konkurenca na področju računovodskih storitev zelo visoka. Tako pa imajo stranke veliko pogajalsko moč pri svojih potencialnih računovodjih. Tako lahko vplivajo na svojega računovodjo, da podleže določenim etičnim pritiskom.

7. Raziskave, v Avstraliji med računovodji, so pokazale, da so najpogostejše etične dileme predlog stranke za utajo davkov, navzkrižje interesov, manipulacija z računovodskimi izkazi in predstavitev finančnih informacij na ustrezen način? Kakšna je, po vašem mnenju, situacija pri nas?

Po mojem mnenju se situacija v Sloveniji ne razlikuje prav veliko od tiste v Avstraliji. Veliko je prisotnih davčnih utaj. To je treba pripisati slabi regulaciji trga, ampak stanje se izboljšuje.

8. So slabe gospodarske razmere, po vašem mnenju, vplivale na poslabšanje situacije v Sloveniji, kar zadeva neetičnih pritiskov na računovodje?

Da. Menim da so slabe gospodarske razmere vplivale na znatno povečanje takšnih in drugačnih etičnih pritiskov na različne računovodske servise. Računovodski servisi so pričeli izgubljati stranke, oziroma so te odhajale k cenejšim ponudnikom. Zato je bilo veliko povečanje neetičnega ravnanja predvsem takega, ki bi omogočal stranki čim daljše preživetje in da bi tako omogočilo stranko tudi zadržati v podjetju.

9. Ali lahko opišete, predstavite konkreten primer situacije neetičnega pritiska?

Na primer pritisk po zmanjševanju davka, ki bi ga stranka morala plačati državi.

10. Ali ste se kdaj srečali tudi s podkupnino? Če da, v kakšni obliki je bila podkupnina (darilo, finančna sredstva ipd.)?

Ne, s podkupninami nisem nikoli imela opravka.

11. Kako odreagirate v primeru neetičnih pritiskov?

Neetični pritiski slabijo moje dobro ime ter tudi ime mojega podjetja. V računovodskem svetu se lahko take stvari hitro razvejo, zato se takim primerom poizkušam čim hitreje izogniti.

12. Je, po vašem mnenju, neetično vedenje postalo stalnica na področju računovodstva? Ali morda družba, po vašem mnenju, začanja to dojemati kot nekaj običajnega?

Po mojem mnenju to ni postalo stalnica, vendar pa se zaradi slabe inšpekcije te primere težko odkrije. Zato vsak poizkuša čim več "prikriti" do te mere, da ga inšpekcija ne najde.

13. Ali ste, po vašem mnenju, odgovorni za napake, ki jih storite pri svojem delu? Kakšna je v bistvu vaša pravna in moralna odgovornost?

Kot sem že prej napisala, je v računovodskem svetu ugled vse. Tako, da vsako napako, ki jo storim lahko znatno vpliva na moj ugled in tako lahko izgubim veliko strank. Tako do sedanje, kot pa tudi potencialne nove. Pravno sem odgovorna za vsak podpisan dokument. Zato vsak dokument dvakrat preberem in pogledam, če je tudi moralno sporen.

14. Ali plačilo za vaše delu ustreza odgovornosti, ki jo nosite?

Cene naših storitev že kar nekaj let vztrajno padajo. Včasih je bilo to delo spoštovano in dobro plačano. Sedaj pa je več odgovornosti za nižjo ceno. To pa gre predvsem na račun višje konkurence in globalnih trendov. Kot vsak, bi si tudi jaz želela višje plačilo. Vendar pa je treba v tej panogi vztrajati in se poizkušati obdržati.